

VOJENSKÉ ZDRAVOTNICKÉ LISTY

ROČNÍK XXXV

ČERVEN 1966

ČÍSLO 3

361.1 (094.5)

NĚKOLIK POZNÁMEK K „ZÁKONU O ZDRAVÍ“ A JEHO REALIZACI V PODMÍNKÁCH ČSLA

Plukovník MUDr. Ctibor DRBAL, CSc.

Při svém prvním jarním zasedání ve dnech 14.—17. března t. r. projednalo a schválilo Národní shromáždění nový „Zákon o péči o zdraví“. Bylo by velikou chybou spatřovat v novém zákoně pouze jeho odborně právní hlediska a nevidět dalekosáhlý politický význam a v neposlední řadě i sociálně ekonomický dosah tohoto dokumentu.

Základním zdrojem jakýchkoli opatření zaměřených na péči o zdraví člověka je stupeň poznání v oblasti lékařských věd, poznání fyziologických i patologických funkcí lidského organismu v jeho dynamickém vztahu k prostředí, v němž žije, a poznání způsobů a možností, jimiž je možno dynamickou interakci prostředí a organismu ovlivnit, a tím i pozitivně působit na nemocný či zdravý organismus člověka.

Avšak vlastní realizace opatření zaměřených na péči o zdraví lidí je podmíněna především existujícími společensko-ekonomickými vztahy, společensko-ekonomickými možnostmi takto vytvořenými a potřebami i zájmem dané společnosti.

Mimoto určité společensko-ekonomické vztahy vytvářejí větší nebo menší prostor pro samotný další rozvoj lékařských věd, zatím co realizované výsledky jejich poznatků zpětně ovlivňují vývoj v oblasti sociálně ekonomické.

Tyto složité a velmi komplexní vztahy platí pro kteroukoli společensko-ekonomickou formaci. Na objektivní existenci těchto vztahů spočívá např. i podstata společenského zájmu a praktických opatření v péči o zdraví lidí ve společnosti kapitalistické, jejichž některé kladné výsledky by nebylo správné nevidět. Avšak právě na téže podstatě spočívá i omezenost možností všestranné péče o zdraví v kapitalistické společnosti, limitované právě těmi sociálně ekonomickými vztahy a podmínkami, jež jsou vlastní tomuto typu třídní společnosti, a onou mírou společenského zájmu, jež je zákonitě určena a současně i

ohraničena žádoucím stupněm vykořisťování pracujících a žádoucím stupněm zisků vykořisťovatelů.

A naproti tomu v charakteru společensko-ekonomických vztahů socialistické společnosti (a ve společenském zájmu z toho pramenícím) tkví podstata možnosti důsledné realizace péče o zdraví v celém optimálním rozsahu a směru, k němuž poskytují podklady současné poznatky lékařské vědy. Opakovaně zde je třeba však zdůraznit, že existence socialistických společensko-ekonomických vztahů vytváří pouze potenciální možnost všestranné optimální péče o zdraví. Skutečná její praktická realizace pak záleží na tom, jak dalece dovedeme využít této možnosti k její změně ve skutečnost.

Je tedy zřejmé, že komplexně uplatňovaná péče o zdraví, uskutečňovaná v souladu s posledními poznatky lékařské vědy, má celospolečenský charakter, že její realizace je uskutečňována pomocí opatření jak sociálně ekonomických, tak zdravotnických, přičemž její výsledky zpětně ovlivňují rozvoj společnosti.

A právě v postižení těchto principiálních vztahů spočívá hlavní význam nového zákona. Proto již ve své preambuli hovoří zákon o tom, že „... úsilí o dosažení co nejlepšího zdraví lidu patří k hlavním úkolům socialistické společnosti...“ a dále vytyčuje zásadu, že „... péče o zdraví je nedílnou součástí hospodářské a kulturní výstavby...“, přičemž tato péče je uskutečňována pomocí „... ekonomických, sociálních, kulturních a zdravotnických opatření“.

Právě proto nemůžeme v novém zákoně vidět pouhý soubor právních norem a ustanovení, ani pouhý souhrn politicky pozitivně působících humanistických cílů, ale doslova v něm musíme spatřovat i výraz vědecky podloženého zásadního reálného požadavku, jehož plnění je nutným a neúprosným důsledkem objektivních zákonitostí výstavby a rozvoje socialistické společnosti,

jež je první společensko-ekonomickou formací umožňující a přímo vyžadující všestrannou péči o zdraví jako jednu z podmínek svého vlastního rozvoje.

* * *

Myslím, že je zbytečné zdůrazňovat, že tento základní princip nového zákona v plné míře musí být uplatněn i v péči o zdraví všech příslušníků našich ozbrojených sil. Důsledná realizace zákona v ČSLA si vyžádá řadu konkrétních opatření, jež budou na jednotlivých stupních postupně rozpracována a uváděna v život. Budou se promítat jak do činnosti velitelských, technických a hospodářských orgánů, tak do činnosti zdravotnické služby. Ve smyslu zákona bude třeba posílit bezprostřední účast i odpovědnost velitelských, technických a hospodářských orgánů při vytváření zdravého prostředí a takových podmínek života a výcviku vojsk, jež budou upevňovat zdraví, fyzickou i psychickou zdatnost všech vojáků. Bude nutné také zvýšit kvalitu práce i odpovědnost zdravotnických orgánů a funkcionářů jak při vlastním výkonu léčebně preventivní péče (jejíž nedílnou součástí je posudková služba), tak v jejich funkci odborných poradců, náročná a kvalifikovaně vedoucích ostatní orgány a funkcionáře k plnění jejich povinností na úseku péče o zdraví. Bude potřeba ve smyslu zákona upřesnit postavení a úkoly hygienicko-epidemiologické složky zdravotnické služby.

Všechny tyto zásady by měly být jasně stanoveny a fixovány v postupně novelizovaných předpisech a rádech. Vše nasvědčuje tomu, že bude nutné revidovat především také odborné předpisy i léčebný řád ozbrojených sil. Požadavkům zákona bude potřeba přizpůsobit i řízení zdravotnického zabezpečení včetně posílení kvalifikovaného vertikálního řízení služby na všech stupních.

Zcela v duchu zákonných ustanovení se budeme muset postupně vyrovnat se zbytky někdejších vynucených improvizací v přípravě některých kategorií středních a nižších zdravotnických pracovníků. Pro plné uplatnění požadavků zákona bude nutné cílevědomě vytvářet stále příznivější podmínky pro činnost zdravotnických pracovníků tak, aby se mohli plně věnovat náročným odborným úkolům. Přednostní důraz se při tom bude klást zejména na ty úseky péče o zdraví vojáků, jež dosud často zůstávaly v procesu intenzivní technizace armády nesprávně v pozadí zájmu velitelských, politických i zdravotnických orgánů. Bude třeba velmi houževnatě, kvalifikovaně a cílevědomě přispívat k nutnému vyrovnání disproporcí, k nimž beze sporu docházelo v péči o lidi ve srovnání s péčí o techniku.

Je nesporné, že všechny tyto i další požadavky, jež před námi vyvstávají a vystanou při realizaci nového zákona, se zejména promítnou do činnosti i odpovědnosti základního článku zdravotnické služby, to jest do činnosti zdravotnické služby útvaru a do činnosti hlavního lékaře. Právě proto budou muset tomuto stupni všech-

ny zdravotnické orgány a všichni funkcionáři věnovat zcela mimořádnou pozornost. Je jistě vhodné připomenout a znovu poukázat na tomto místě na vše, co bylo k problematice zdravotnické služby útvarů řečeno v úvodníku plukovníka dr. Hemaly v 1. čísle tohoto ročníku našeho časopisu.

Snad ještě jeden problém vyvstává v souvislosti s aplikací zákona. Může totiž vzniknout otázka, zda se zvýšené nároky na odbornou činnost vojenských zdravotnických orgánů, zařízení i jednotlivých pracovníků nedostanou do rozporu se zdůrazňovaným požadavkem neustálé bojové pohotovosti. Myslím, že při správném pojetí postavení a úkolů vojenské zdravotnické služby k podobnému rozporu nejen nemusí, ale nemůže dojít. To proto, že samotná péče o zdraví a o vysoký standard fyzické i psychické zdatnosti vojsk je tou nejvlastnější součástí a základem bojové pohotovosti. Tedy čím je kvalitnější a aktivnější péče o zdraví, čím kvalitnější a aktivnější je odborná činnost zdravotnické služby, jež svým podstatným způsobem a svými prostředky a metodami k péči o zdraví nejen přispívá, ale dává k ní impuls a ostatním ukazuje správné cesty a poskytuje kritéria jejího hodnocení, tím lépe naplňuje své vlastní poslání vůči bojové pohotovosti. Nebylo by proto na místě, abychom si nyníjší důraz na realizaci nového zákona vykládali jako dočasnou nebo dokonce „konjunkturální“ preferenci „odbornosti“ na úkor bojové pohotovosti, ani by nebylo na místě se domnívat, že dříve nebo později bude následovat opačná vlna, kdy pod heslem „vše pro bojovou pohotovost“ bude tlumen a oslaben význam kvalitativně péče o zdraví lidí. Jakékoli podobné tendence, jež by se opíraly o neslavně proslulé precedenty „řízení od příkopu k příkopu“, je třeba považovat nejen za nežádoucí a nemístné, ale za vysloveně škodlivé a odporující tomu faktu, že pouze kvalitní a odborně vysoce hodnotná, systematická a nejvyšší odpovědná činnost zdravotnické služby jako podstatná a specifická součást péče o zdraví vojsk je nedílnou a nesmírně závažnou součástí bojové pohotovosti a procesu jejího dalšího zvyšování.

* * *

Nebylo účelem a cílem těchto některých poznámek k novému „Zákonu o péči o zdraví“ vyčerpávat nebo popsat veškerá konkrétní opatření, jež budou přijímána a uskutečňována k jeho realizaci v podmínkách armády. Šlo spíše o to přispět právě v těchto dnech, kdy XIII. sjezd KSČ projednával další perspektivy rozvoje celé naší společnosti, k pochopení úlohy nového zákona a vůbec celé problematiky péče o zdraví lidí na dané etapě výstavby socialistické společnosti, přispět k pochopení zákonitých objektivních vztahů a tendencí, jež k vydání nového zákona právě v této době vedly. Konečně pak šlo o to poukázat na některé souvislosti a aspekty, jež budou ovlivňovat naši práci při snaze důsledně uplatnit nový zákon v praxi, v péči o zdraví příslušníků naší armády.